

באר התורה / הג'ר יעקב אשר פלדמן / מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**אבות פרק ד משנה ו****"רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות" - מאמר א**

התורה באמת, הנה איש כזה יהיה גופו מכובד מעצמו על הבריות, שכלם יחזיקוהו לנכבד מאד. וזולת זה, הנה כל הבריות בראותם שזה השלם שם כל מגמת פניו למוד התורה מצד עצמה לעבודתו ית', ולא לתכלית ההנאה הנמשכת לו ממנה חלילה, קדוש יאמר לו, ויכבדוהו ויועילוהו ויטילו בכיסו מלאי.

והכוונה בזה, כי האיש אשר כוונתו שלמה בעסק התורה והמצוות, הנה הכוונה הטובה היא, ישם לדרך פעמיו להשגת התכלית המכוון אצלו, כי בא לטהר מסייעין אותו כאמור (שבת קד א), וגם שאר ההנאות יעלו בידו כשאין כונתו אליהם, וזהו בדרך טבע כמו שהוכחנו, ומה גם מפאת ההשגחה האלהית לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אך אם הכונה היא נפסדת לתכליות בלא הועיל, ועושה תורתו טפלה לו, לא יעלה בידו לא זה ולא זה.

על כן חתם זה השלם דבריו באמיתת הדרוש מצד התכלית, באומר כל המכבד את התורה, והוא השם קיומה לתכלית אחרון, שהוא הכבוד המיוחד לה, הנה האיש העושה כן יתחייב שיהיה גופו מכובד על הבריות, כי כשיראו אותו שלם במעשיו, שלם בכוונתו ומחשבתו השלמה, יחזיקו אותו לשלם וקדוש יהיה מכובד מהכל. אך המחלל את התורה, בשעשאה קרדום לחתוך בה או עטרה להתגדל בה כנוי, הנה גופו יהיה מחולל על הבריות, שירגישו בכוונתו ומחשבתו הרעה, ויהיה נבזה בעיניהם נמאס. אשר מכל הנאמר תגלה ותראה היות הכוונה הנכונה בפעולות עקר יקר תפארת השלמות כמדובר, עכ"ל.

ה-

חפץ חיים (אגרות ומאמרים הערות סימן נו) כבודו של אדם ואושרו תלוי בזה, כמה כיבד את התורה, (אבות פי"ד מ"ו) "כל המכבד את התורה, גופו מכובד" וכו', כשאדם יבא לעולם העליון הרי בודאי ירצה שיכבדו אותו במדת מה, לכל הפחות כמו אדם פשוט. אבל מה יעשה כשישאלוהו, "אם אב אני איה כבודי" (מלאכי א ו), הכי עשית למען כבוד ה', וכי מחית על חילול שבת, לא בדרך קשה, אבל לומר לה הוא בדרכי נועם, שירחם על עצמו ועל הכלל, ולא יחלל שבת. כשפועלים שההוא יסגור את חנותו אפילו קצת מאוחר, ולא יעבור על איסור ודאי, רק על איסור ספק בין השמשות גם זה פעולה. ואפילו אם ח"ו לא מועילים כלל מ"מ את עצמו הציל, עכ"ל¹.

* * *

בספר חשוקי חמד (נדה נב ב) **שאלה** גבאים הגוונים סידורים וחומשים נאים רק משום שכריכתם נקרעה, וטענתם שלכרוך את הסידורים והחומשים יעלו ההוצאות יותר מאשר לקנות סידורים וחומשים חדשים, האם מעשיהם רצויים?

תשובה נראה דאין זה הגון, ואעפ"י שהכריכה תעלה יותר דמים מאשר לקנות סידורים וחומשים חדשים, בכל זאת יש לכורכם, והסיבות הם שתיים. א. כי מצוה לכבד את הספרים כמבואר ברמב"ם (פ"י מהלכות ספר תורה הי"א) וז"ל: כל מי שיושב לפני ספר תורה ישב בכבוד ראש באימה ופחד, שהוא העד הנאמן לכל באי עולם, שנאמר "והיה שם בך לעד" (ויילך לא כו) ויכבדוהו כפי כוחו, אמרו חכמים הראשונים (אבות פי"ד מ"ו) כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, עכ"ל.

וכך פירש רש"י (שם) וז"ל: כל המכבד את התורה שאינה מניחה אלא במקום קדוש ולא על ספסל שיושבים בו בני אדם גם לא תורה ע"י תורה, וכך פירש שם רבינו יונה יעו"ש ולכן יש לכבד את הסידורים וחומשים ולכורכם, ולא להשליכם לגניזה מבלי להשתמש בהם שוב. ב. שהרי מורידה מקדושתה, וכשם שאין לגנוז יריעה מספר תורה, רק משום שיש שם חסרון ביופי, אם אפשר לתקנה, וגם בעינינו יש בזה משום ריח של "הורדה", דלגנוז ספרים קדושים הראויים ללימוד מסיבות כלכליות הרי זו קלקלה, והדרך הישרה היא להשיב לספרים את כבודם ולכורכם, עכ"ל.

אבות (פי"ד מ"ו) רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות, עכ"ל.

בפי' רש"י (שם) בד"ה כל המכבד את התורה. שאינו מניחה אלא במקום קדוש ולא על ספסל שיושבים בו בני"א גם לא תורה ע"י תורה [ויש אומרים הנוטה אוזן אל ספר תורה ואינו מספר בעוד שקורא החזן בו. ויש אומרים מי שאינו מניחו כשהוא פתוח ויוצא]: נ"א וכל המכבד את התורה שאינו מלמדה לתלמיד שאינו הגון שגאי "יפוצו מעינותיך חוצה" (משלי ה טז) לתלמיד הגון "ואין לזרים אתך" (שם יז) לתלמיד שאינו הגון: גופו מחולל. גופו חולין, עכ"ל.

ובפי' המשנה להרמב"ם (שם) כבוד תורה הוא בהוראת הזריזות בעשייתם, ויכבד החכמים נושאייה, והספרים אשר חוברו בה. וכן חלול תורה הוא בשלושת הדברים, עכ"ל.

א-

ובפי' רבינו יונה (שם) בד"ה רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה וכו' - ואיזהו כבוד תורה שלא יניח ספרים בקרקע ולא ישב בספסל ובכסא כנגדם בשוה. והחרד על דברי תורה ומכבד אותה ואת לומדיה, שדבר ידוע הוא מהכרח הפסוקים והסברא שנותנת שכל מי שמדבר טוב על הטובים ועל החכמים שמוחזקין בו שהוא צדיק, וכל הדין אותם לכף חובה ולוקח במעשיהם לומר שאינן מכוונים ואינו רואה להיות להם זכות, וכשמדברין לפניו מן הרשעים מצדיק את מעשיהם בידוע שיש בו שמץ רשעות. ובזה לא תסתפק כי בזה הדבר תוכל להבחין לבות האדם, ופסוק שלם יש לנו על זה ששלמה ע"ה אמרו "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו" (משלי כו כא). כלומר לפי מה שהוא מהלל, ואף על פי שכתוב "והי' יראה ללבב" (שמואל א' טז ז), הוא בענין המינות מדבר שאין כח האדם להבחין בחברו אם הוא מין כי הוא מן הדברים המוצנעין בלבות המינין הם, אך בדבור המאמינים [א"ה לפי המובן חסר כאן איזה תיבות]:

גופו מכובד על הבריות - מן שמים מסייעין שיכבדוהו הבריות אחר שהוא מכבד את התורה ועושה הדברים שזכרנו ובחלופיהן אמרו כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות - על אלו אמרו (עי' סנהדרין צט ב) המגלה פנים בתורה. ואומר למה הוצרך לכתוב "ותמנע היתה פלגש" (וישלה לו יב) וכיוצא בו הרי זה מחלל את התורה, עכ"ל.

ב-

במאירי (שם) רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה כו' מכבד את התורה שמעטר אותה בנועם מדותיו שזה ודאי הוא כבוד התורה בהיות לומדיה מסולסל ונקי ובעל מידות נכבדות ואז הוא מכובד על הבריות כמאמר הכתוב "סלסלה ותרוממך" (משלי ד ח) על הדרך שביארנו אנו בילדותינו בחיבור התשובה וכמ"ש יומא (פו א) אריתם פלוני שלמד תורה כמה נעים מעשיו וכמה מתוקנים [דרכיו] אשרי אביו שגדלו ואשרי רבו שלמדו תורה וההיפך הוא בהיפך, והוא שאמר וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות, עכ"ל.

ג-

ברע"ב (שם) כל המכבד את התורה - הדורש החסרות והיתרות שבתורה ומראה טעם על כל קוץ וקוץ לומר שאין בה דבר לבטלה, אין לך כבוד תורה גדול מזה. אי נמי, המכבד ספר תורה ומכבד לומדי התורה והעוסקים בה, כל אלו בכלל מכבד את התורה הן, עכ"ל.

ד-

בספר פרקי משה (שם) והונח מאמר ר' יוסי לתוספת ביאור מאמר ר' צדוק (שם משנה ה) באר היטב, והוא, כי מי שיהיה לו כונה או מחשבה פוסלת בלמוד התורה, כמו שאמר ר' צדוק, אם לתכלית כבוד או כל מין הנאה אחרת, שהוא המחלל את התורה, הנה מלבד היותו עוכר את עצמו ונוטל חיייו מן העולם, זולת זה הנה מה שהוא מבקש וכוסף יהיה להפך, שיהיה גופו מחולל על הבריות, ויפסיד מה ששם לתכלית אחרון. כי האנשים כאשר יראו וירגישו שלמוד התורה טפל אצלו, ביזוהו, אמנם כשיהיה תכליתו תורה מצד עצמה, שזהו כבוד

¹ ע"י עוד משי"כ בזה במשנה ברורה (סי' רנו ס"ק ב) ובשער הציון (שם) בארוכה.